

Salánkról röviden

Földrajzi elhelyezkedés

Salánk, 1946-tól, ukránul Salanki magyar, ukrán, ruszin település, ahol a magyarság számszerű többségben van. A település 18-km-re kerül el Nagyszőlőstől. Közúton megközelíthető Nagyszőlős irányából Mátyfalván keresztül, illetve Beregszász irányából a Tiszakeresztúron át vezető útvonalon. A községen halad keresztül a Nagyszőlős-Komlós keskeny nyomtávú vasútvonala. A kisvasút salánki megállója biztosítja a nagyszőlősi vasútállomás legegyszerűbb elérését.

Történelem

Az 1332-ből származó adatok szerint a települést Salanch néven említik. A megnevezés pusztai személynévből keletkezett magyar névadással, a Salánk személynév 1326-ban szerepelt először. Anonymus szerint a magyar honfoglalás előtt a Duna-Tisza közén uralkodott a Salán (esetleg Csalán) vezér, akinek a nevét Vörösmarty tévesen Zalánnak olvasta. A magyar régi nyelvi Salán személynév talán a török nyelvekből származó magyar Csalán főnévvel, vagy a magyar Salamon személynévvel hozható kapcsolatba. Az ukrán Salánki többes szám helynév a magyar fordításból származik. A falu határa minden Ugocsa vármegyei falu között a legnagyobb és legtermékenyebb volt. A falu lakosságának nagy része szőlőtermesztéssel foglalkozott. A honfoglalás után Töhötöm vezér törzse telepedett meg a falu határában, majd az ebből a törzsből származó Farkas Igmán nemzetség birtokolta.

A tatárjárás után V. István a Guth-Keled nemzetségbelieknek adományozta a települést. Az Árpád-házi királyok alatt kiváltságos város volt. A XVIII. században a Károlyi és a Barkóczy-grófok birtokolták. Az ősi római katolikus település temploma 1450-ben épült, amelyet a reformáció óta a reformátusok használnak. 1711-ben II. Rákóczi fejedelem Salánkon tartotta utolsó gyűlését. A csehszlovák időben a faluban magyar tannyelvű gazdasiskola működött. 1944 őszén a sztálinisták a faluból 105 férfit (más adatok szerint 301 személyt) hurcoltak el, 59-en odahaltak.

Jelene

Salánk lakosságának a száma 3150 ember, többnyire magyar nemzetiségű. A református gyülekezet 1550-ben keletkezett. 1989 után újjászerveződött és visszakapta templomát a görög katolikus gyülekezet. Szórványban élnek a faluban római katolikusok és pravoszlávok.

A községben magyar–ukrán párhuzamos osztályokkal középiskola működik, közös igazgatósággal. A magyar osztályok létszáma meghaladja az ukrán osztályokban tanulók létszámát. A falu 200 férőhelyes kultúrházában beindult a magyar művelődési élet. A település lakossága szigorúan őrzi a magyar hagyományokat, büszkéek a történelmi múltukra, gyakran tartanak Rákóczi- és Mikes- emlékkonferenciákat.

Befejeződött a föld privatizációja, fellendült a háztáji magángazdálkodás. Sokan foglalkoznak korai zöldség- és gyümölcs-, főleg szamóca termesztésével. A megtermelt zöldségből és gyümölcsből a távoli piacokra is jut. Néhány embernek munkát biztosít a helyi erdőgazdaság.

A faluban egyes mesterek foglalkoznak boroshordó készítésével. A kisvasutat kihasználva a falu lakosságának egy része Nagyszőlőstre jár dolgozni. A helyi kereskedelmi egységek kínálata megfelel az igényeknek. Salánk rendezett község, lakosai módosak.

Emlékhelyek, nevezetességek

A XIV. században épült eredetileg római katolikus templom 1540 körül a reformátusoké lett. A templomon átalakításokat, bővítéseket, javításokat végeztek 1789-ben, 1824-ben, 1936-ban. Ennek a templomnak a karzatán felírás őrzi II. Rákóczi Ferenc fejedelem salánki tartózkodásának emlékét: „II. Rákóczi Ferenc Fejedeleme salánki országgyűléseinek és utolsó itt tartózkodásának emlékére. 1711. február 17-18. Halála 200 éves évfordulóján 1935. április 8.”

1990 májusában a falu határában Mikes-kút emlékünnepe zajlott, felavatták a II. Rákóczi Ferencet és Mikes Kelemen ábrázoló emlékoszlopot, amely a budapesti Zichy Galéria ajándéka. Sajnos hamarosan az emléktáblát ellopták, a kút megrongálták. Közadakozásból elkészült az új emléktábla, társadalmi munkával Salánk lakossága helyreállította az emlékhelyet is. 2003-ban a szabadságharc 300 évfordulójának tiszteletére Salánk központjában emlékpark nyílt, melyben II. Rákóczi Ferenc, Mikes Kelemen és Szent István királyunk fából faragott szobrai mellett a sztálinizmus áldozatainak bronz emléktáblája is megtekinthető.

Az 1700-as években a mocsaras környéken kincsnek számított a tiszta ivóvíz, de Mikes Kelemen talált egy kristálytisza vizű forrást, belemerítette a kalapját, és úgy vitt vizet szeretett gazdájának. A nagyságos fejedelemnek úgy megízlett a víz, hogy amíg Salánkon tartózkodott, mindig annak a forrásnak a vizét itta és mindig Mikes Kelemen volt a vízhordó. A forrást Mikes-forrásnak nevezték el, később pedig kút építettek rá, amely a Mikes-kútja nevet kapta. Salánkon magántulajdonban őriznek egy 1627 szeptemberében az erdélyi fejedelemnek Bethlen Gábor saját kezűleg írt levelét, amelynek tárgya a salánkiak és a beregiek perlekedése a Nagyerdő birtoklásáért. Az erdélyi fejedelem válaszával együtt igen értékes művelődés- és helytörténeti dokumentum.

1711. február 17-18-án II. Rákóczi fejedelem a salánki kastélyban tartotta tanácsosaival utolsó gyűlését. A kastélyt 1717-ben feldúlták és lerombolták a vidékre betörő krími tatárok. Salánkon olyan monda is járja, hogy azt a bizonyos tanácskozást a fejedelem nem is a kastélyban tartotta, hanem a Hömlőc-hegy tetején, ahol az asztal szerepét egy nagy kerek kő töltötte be, ez a kő még ma is ott van a hegy tetején. 1825 nyarán Salánkon járt Budai Ezsaiás, a magyar klasszika filológiai úttörője.